

Enoch Svantenius   Johannes Dietericus Tuchscherer

**Collegii Super Augustana Confessione Privato-Publici Disput: III. : exhibens
Articuli Primi de Deo Uno, & Trino partem alteram, una cum Antithesi**

Rostochii: Kilius, [ca. 1672]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn740887092>

Druck   Freier Zugang

RU theol. 1672

Svantenius, Enoch^{1a}

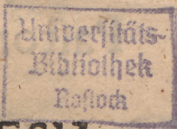

I. N. J.
COLLEGII SUPER AUGU-
STANA CONFESSIONE PRI-
VATO-PUBLICI
DISPUT: III.

exhibens

ARTICULI PRIMI
de DEO UNO, & TRINO
partem alteram, unâ cum
ANTITHESI.

Quam,
Juvante REGUM REGE JESU,
Consensu Venerandæ Facultat. Theologicæ,
In illustri ad Varnum Academia,

PRÆSIDE

ENOCHO SVANTENIO,

S.S. Theol. D. & Profefs. Ordinario

Publico, ad D. Jacob. Ecclesiastæ,

publico Eruditorum examini sistit

JOHANNES DIETERICUS *Tuchschere!*

Hertzhornâ Hofsatus, designatus Patriæ Ecclesiastes.

d. 14. Febr. in Auditorio Majori

ROSTOCHII,

Typis JOHANNIS KILII, Universitatis Typogr.

1672.

V I R O

Summè Reverendo, Amplissimo atq; Excellentissimo

DN. DN.

M. JOHANNI HUDEMANNO,

Theologo veterano Eximio, Pastori Crem-

pensum per tot jam annos meritissimo, Regio

per Holsatiam Superintendenti Generalissimo

maximè inclyto.

nec non

VIRIS Perquam Reverendis, Doctissimis & Amplissimis

DN. M. PETRO SARTORIO,

Pastori Tycheopolitanorum vigilan-

tissimo, pariter & dignissimo.

DN. CHRISTIANO PREN-

GERO, apud Borsfletheneses Pastori iti-

dem vigilantissimo meritissimoq;

DN. JOACHIMO HENRICO,

Pastori Hertzhornensis Ecclesiæ jam di-

gnissimo, vigilantissimo, suo respectivè Dno

Collegæ dilectissimo.

Dominis Mecænatibus, Promotoribus,

ac Amicis suis summo semper amoris ac ho-

noris cultu prosequendis

Hoc quicquid est Dissertationis Theologicæ

D. D. D.

Johannes-Dietericus Tuchscherer.

RESPONDE N S.

I. N. 7.

Thef. I.

Uplex uti est cognitio DEI, una absoluta, ratione essentie, altera relativa, ratione personarum; ita Confessio quoque nostra in divinis unitatem asserit, Trinitatem in Unitate agnoscit, piè, ac religiose credit.

Th. 2. Ab illâ, quæ & rectæ rationis est, quod vidimus, Roman: 1. 20. ad hanc, quæ meræ est revelationis, Matth. 16. v. 17. adeoque ad tertium nostrum de personarum Divi-

nitatis Trinitate, membrum progreditur ita:

Th. 3. Una est Essentia Divina, & tamen tres sunt personæ, ejusdem essentie, & potentia, & coeterna, PATER, FILIUS, & SPIRITUS SANCTUS.

Th. 4. Brevem quoque personæ (ut vocabulum illud, quid sibi vellet, constaret) addit notationem: & nomine personæ, inquit, utuntur eâ significatione, quâ usi sunt in hac causâ, Scriptores Ecclesiastici, ut significet, non partem, aut qualitatem, in alio, sed quod propriè subsistit.

Th. 5. Tria hic proponuntur expendenda (1.) Terminorum Ecclesiasticorum (Personæ, & Trinitatis) qualitas. (2.) Personarum in Divinitate & Pluralitas & præcisè earundem Trinitas (3) Patris, Filii, & Spiritus Sancti consubstantia, & æqualitas.

Th. 6. Voces, (Personæ & Trinitas,) licet una sint, in tot

A 2

tot

tot syllabis non legantur in Scripturà, ex eadem tamen res ipsa deducitur κατὰ διάνοιαν, ἐκ τῶν πρᾶγματα ὁμολογῶμεν, πὶ δὴ κατὰ φεύρομεν καὶ ὀνόματα quod sic demonstro:

Th. 7. Tres esse in cœlo, Patrem, Filium, & Spiritum S. 1. Joh. 5. v. 7. Scriptura disertè affirmat, affirmando Trinitatem, utique profitetur, profitendo his tribus personæ definitionem accommodat, accommodando singulis illis definitum quoque competere non negat.

Th. 8. Pulchrè Augustinus: licuit loquendi, & disputandi necessitate, tres personas dicere; non quia Scriptura dicit, sed quia Scriptura non contradicit, ut aliquo modo cum quaritur, quid tres? respondendo, Personæ, intelligatur quid sit.

Th. 9. Confessio igitur nostra, ut omnem litem declinet, & indefinitè, & definitè, quid voce personæ intelligat, studiosè declarat.

Th. 10. Indefinitè: dum nomine personæ, inquit, utuntur (Ecclesiæ) eâ significatione, quâ usi sunt in hac causa Scriptores Ecclesiastici.

Th. 11. Definitè: & quidem (α) κατ' ἀρσιν addit, ut non significet partem, aut qualitatem in alio (prout vulgo sumitur) & (β) κατὰ ἴσιν, sed quod propriè subsistit. h. e. modo summe singulari perfectissimoq̃.

Th. 12. Προσωπικῶς quidem vox tempore Athanasii in Græcâ Ecclesiâ fuit recepta: testante Historia tripartita l. 6. c. 31. Latina verò Ecclesia recepit vocabulum Personæ in hoc Articulo pauld' post Apostolorum tempora, depravato ab Arrianis & Sabellianis Προσωπικῶς vocabulo Græci Theologi vocabulum προσωπων adhibuerunt videlicet Chemnit: part. 1. L. L. Theol. p. 190.

Th. 13. Vitilgium hoc Græcorum & Latinorum super his terminis Προσωπικῶς, qui & Hebr. 1. 3. reperitur, & προσωπικῶς, cujus quoque vestigia abstractivè leguntur 2. Corinth. 1. 10. & 13. 6. non facimus hac vice nostrum, retinentes personæ definitionem, communiter receptam, quæ intelligentis naturæ incommunicabilem dicit subsistentiam, adeoque substantia est individua, intelligens, incommunicabilis, non sustentata, in vel ab alio

Th. 14. Nec inter Essentiam, & Personam hoc ipso vocabulo

bulo (altim ὁνομασίαν constituimus differentiam, sed *realem* licet non *Essentialem* (essentia enim omnibus tribus personis communis est) sed *personalem* & τῇ Τριῳίᾳ propter alium atq; alium τῆς ὑπερξείως ἁπλότητος, quod Pater subsistit à seipso, Filius à Patre, Spiritus Sanctus ab utroque suam habeat ὑπερξείω, quasi dicas, unam personam non esse aliam, patrem non esse filium, & filium non esse patrem, neque filium Spiritum Sanctum.

Th. 15. Alter terminus *Trinitatis* (cui respondet Trias) fundatus pariter est in jam jam citato dicto 1. Joh. 5. 8 ubi ejus concretum extat de tribus in cælo testibus, ἑτοὶ οἱ τρεῖς ἐν ἑστί, tres qui dicit unum esse in concreto, utique *Trinitatem* reipsa inabstracto agnoscit.

Th. 16. Abstractum præterea in antiquissimis quoque ecclesiæ Scriptoribus est frequentatissimum, notans absolute positum, non aliquod compositum, sed singularem, & incomprehensibilem terminum s. *Tres Personas* unius *Essentiæ*.

Th. 17. Unde quoque *triplicitas* hic locum non habet, quia ea tum *inequalitatis comparisonem*, tum *essentiæ multiplicationem* infert, quasi *triplex* esset quod ex *tribus compositum*, quod impium foret de Deo dicere, summè *simplicissimo*, summè (ut ita loquor) *unitissimo*.

Th. 18. Maneat ergò TRINITAS, qu. TRIUM UNITAS, tres habens in una essentia existendi modos, Tres in una essentia personas, germanicè ex usu magis quam ex re dictas Dreisaltigkeit rectius Dreieinigkeit.)

Th. 19. Tertius his addi potest, qui & in A. nostra Confessione indigitatur ὁμοουσίως terminus, ejusdem essentiæ & potentiæ cum dicitur, Pater Filius & Sp. S.

Th. 20. De Origine hujus vocis Augustinus ita: *Adversus impietatem Arianorum hereticorum novum nomen Patres* (Nicæni Concilii) ὁμοούσιον condiderunt, sed non rem novam tali nomine significarunt: Hoc enim vocatur ὁμοούσιον, quod est: Ego & Pater unum sumus, unius videlicet ejusdemque substantiæ. Per id (quod Christus Joh. 10. v. 30. de se & patre dicit, Ego & Pater unum sumus) Arium perculit, per id, quod ait, sumus, Sa.

bellum stravit, cum nec sumus, de uno, nec unum diceret de diverso.

Th. 21. Porro ad probandam in Divinitate *Trinitatem*, (quod secundum est, & quidem præcipuum, A. nostræ Confessionis de hoc mysterio *membrum*) præmitti solet Personarum in unâ Essentiâ *Pluralitas*, & sic deinde determinari stabilisque distincta Personarum *Trinitas*.

Th. 22. Personarum *Pluralitas* & *collectivè* & *distributivè* præprimis verò ex *septem* testimoniorum deduci solet *classibus* (a) *è dictis*, ubi DEUS de se ipso *pluraliter* loquitur, Gen. 1. 26. & 3. v. 22. & 11. v. 7. & Esa. 6. v. 8. (b) *è dictis* ubi opera tribus personis communia recensentur Gen. 1, v. 1. 2. 3. 26. Psal. 33. v. 6. Gen. 3. v. 5. (c) *Ex dictis*, ubi *Nomen plurale* construitur cum verbo *plurali* Gen. 20 v. 13 & 35. v. 7. 2. Sam. 7. v. 23. (d) *Ex dictis*, ubi *Jehovah*, de *Jehovah* tanquam de distinctâ personâ loquitur. Gen. 19 v. 24. Zach. 2. v. 8. 9. 10. Esa. 48. v. 15. 16. Dan. 9. v. 17. Jer. 23. v. 5. 6. & 33. v. 14. 16. Os. 1. v. 7. Zach. 3. v. 2. (e) *Ex dictis*, in quibus *Jehovah* dicitur *habere filium* Ps. 2. v. 7. & 72. v. 17. Prov. 30. v. 4. (f) *Ex trinâ repetitione divini Nominis* Ps. 50. v. 1. Jos. 22. v. 22. Esa. 6. v. 3. & 33. v. 22. Exod. 10. v. 5. & 3. v. 15. Num. 6. v. 24. 25. 26. Deut. 6. v. 4. Ps. 67. v. 7. 8. & 136. v. 1. 2. 3. (g) *E. Testimoniis antiquorum Rabbiorum.*

Th. 23. Verbo, quoties Scriptura V. T. de Deitate Messiae testimonium dicit, quam plurimis in locis, toties evincitur *plures* in Deitate esse personas, siquidem necessario persona alia sit, oportet, Jehovah mittens Messiam, alia verò Messias ipse.

Th. 24. Ad definiendam verò præcisè *Trinitatem*, proponit nostra Confessio duo (1) *quod sint tres personæ* (2) *quæ sint tres illæ personæ*, sc. *Pater, Filius, & Spiritus Sanctus*.

Th. 25. *Tres*, & non *plures* nec *pauciores* in Divinitate, esse personas, egregia tum V. tum. N. Testamenti fundamenta probant.

Th. 26. *Veteris*: quæ jam ex parte vidimus, non pro *plurilitate* solum, sed & pro *Trinitate* militantia, utpote *opera* tribus Personis communia Gen. 1. Ps. 33. Joh. 1. *Triplificationis* Sancti Esa. 6. 3. conf. Joh. 12. ubi ad Filium, & Actor. 28. 25. 26. ubi ad Spiritum Sanctum accommodatur, *benedictio Sacerdotalis*
ad

ad populum, quæ *ter* fit nominato Domino conf. Pl. 67. &c. Num.
6. *Unctio Messia* Pl. 45. ubi mentio fit & ejus qui ungit *DEI*
PATRIS, & ejus qui ungitur, *DEI FILII*, & olei, quo ungitur, *DEI*
SPIRITUS SANCTI.

Thes. 27. Quinimò Trinitatis arcanum hoc in Scripturâ
Prophetica adeo revelatum extat, ut singulæ Personæ quoque suis
personalibus nominibus ac proprietatibus expressè reperian-
tur.

Th. 28. *Prima Persona* etiam in V. T. dicitur *Pater*, rela-
tione ad Filium coæternum 1 Sam. 7. & Psal. 89. eò quod hodie i. e.
in aternitate filium genuerit. Pl. 2. *Secunda Persona* dicitur *Ag-*
Gen. 1. Pl. 33. *Filius* item Psal. 2. 2. Sam. 7. & Proverb. 30. *Tertia*
persona dicitur *Spiritus DEI* Gen. 1. *Spiritus oris Domini*, imò di-
fertâ & expressâ voce *Spiritus Sanctus* Pl. 51. Esa. 64. &c.

Th. 29. Adeoque mysterium hoc non primum post multa à
Christo & Apostolis secula est revelatum, nec in N. demum Testa-
mento, sed cum Ecclesia & mundo ipso cepit. Act. 3. v. 18. *Deus*
que prænnunciavit per os omnium suorum Prophetarum, pati
Christum suum sic implevit & v. 24. *Omnes Propheta à Samuele*
& deinceps, qui locuti sunt, annnnciaverunt dies hos Gen. I. 26.
Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. cap. 19.
Dominus pluit super Sodomam & Gomorrhham Sulphur & ignem
à Domino de Cælo.

Th. 30. Quamquam etiam utrobique diversi gradus reve-
lationis sint, tàm quoad claritatem cognitionis, quàm quoad res
ipsas revelatas, *sufficienter* tamen & quantum Patribus ad salutem
cognitu necessarium fuit, patefactum est. Act. 15. v. 11. *Per gra-*
riam Domini Jesu Christi credimus Salvari, quemadmodum &
illi.

Th. 31. Quamquam item dicta V. T. non æquè clara sint
ac Nôvi, id tamen, quod ibi nonnihil obscurum est, ex novis libris
Canonis Judæorum superadditis, ex clarioribus & evidentioribus
tum *dictis*, tum apparitionibus, ecclesiæ & Prophetis factis, ho-
rumque interpretationibus debuit illustrari Heb. I. v. 1. 2. *Multi-*
fariam multisque modis olim Deus loquens Patribus in Prophetis,
novissimè diebus istis locutus est nobis in filio.

Th. 32. Hæc fides explicita & distincta trium Personarum.
S. S.

S. S. Trinitatis cognitio ad salutem prorsus necessaria est, nec sine dispendio salutis à quoquam ignorari potest 2. Thess. 1. v. 8. *Dominus Jesus in flamma ignis dabit vindictam iis, qui non novērunt Deum, & qui non obediunt Evangelio Domini nostri JESU CHRISTI.*

Th. 33. *Quæ necessitas dependet partim à mandato Dei, jubentis, ut omnes Salvandi baptizentur & credant in Patrem, Filium & Spiritum Sanctum Matt. 28. 9. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti.*

Th. 34. *Partim à medio ad adipescendum vitam æternam, à Deo ordinato Joh. 17. v. 3. Hæc est vita æterna (medium ad vitam æternam) ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti, Jesum Christum.*

Th. 35. *Novi v. Testamenti, cui clarius hujus tam stupendi Mysterii reservata lux est, aded inveniuntur S. S. Trinitatis documenta illustria, ut non nisi propria voluntate oculos impietatis fascino sibi ipsi perstringenti incognita ea esse queant.*

Th. 36. *Primum illorum depromitur ex solenni illa revelatione omnium trium personarum in Baptismo Christi factâ: ubi Patris vox de Filio è cœlis audita: Filius ipse in Jordane baptizatus fuit: Spiritus, autem, Sanctus in specie columbæ apparuit Matt. 3. 16. Luc. 3. 22. Johann. 1. 32. & seqq.*

Th. 37. *Secundum ex Institutione baptismi nostri, quem in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti conferendum esse mandatum Christi severissimè præcepit Matth. 28. 19.*

Th. 38. *Addipossunt Tertiæ probationis loco illa Scripturarum testimonia, quæ partim Patrem à Filio, ut gignentem à genito Ps 2. 7. ut mittentem à misso, Johann. 8. 16. Patrem item & Filium à Spiritu Sancto dilucidè distinguunt Johann. 14. per totum fere caput. imprimis v 16. & c. 15 & 16 partim verò Trinitatem personarum εὐτολῆσαι asserunt & confirmant, quale est 1. Johan. 1. 3. Communio nostra cum Patre, & Filio ejus Jesu Christo, cui Spiritum Sanctum jungit Apostolus 1. Cor. 12. 3. Nemo potest dicere Jesum Dominum, nisi per Spiritum Sanctum.*

Th. 39. *Confer quoque aureolum illud unum instar omnium 1. Joh. 5. v. 7. TRES SUNT QUI TESTIMONIUM dant in cœlo, PATER, VERBUM & SPIRITUS SANCTUS, & hi TRES UNUM sunt.*

Th. 40. Tres itaque Divinitatis sunt Personæ, PATER, FILIUS, & SPIRITUS SANCTUS.

Th. 41. *Pater æternus*, est Persona non nata, sed quæ genuit ab æterno Filium sibi ὁμοῖον imaginem sui, & unā cum Filio spirat Spiritum Sanctum sibi consubstantialem Ps. 2. 8.

Th. 42. *Filius* est secunda Trinitatis persona, à Patre ab æterno genita, quā cum Patre uno quodam communi actū producens Spiritum Sanctum, ejusdem cum Patre divinæ essentiæ, & Majestatis, quæ in plenitudine temporis veram, ac integram naturam humanam in singularitatem personæ suæ, propter nos homines, & propter nostram salutem assumens, caro facta est, de quo C. D. in Loco de *Christo*.

Th. 43. Spiritus Sanctus est tertia persona Trinitatis, à Patre, & Filio, velut ex uno fonte essentiali ineffabili modo ab æterno procedens.

Th. 44. Hæc quia superant caput humanum, quomodo talia vel esse, vel fieri queant, & à naturā ignorantur, ex solā revelatione supernaturali innotescunt Matth. 16. 17.

Th. 45. Unde etiam ex solā illa, non ex ratione, & naturali ejus lumine erui, probari, aut repugnari debent I. Corinth. I. v. 20. & seqq. *Ubi sapiens? ubi scriba, ubi inquisitor hujus seculi? nonne stultam fecit DEUS sapientiam hujus mundi? nam quia in DEI sapientiā non cognovit mundus per sapientiam DEUM, placuit DEO, per stultitiam predicationis salvos facere credentes.*

Th. 46. Reverenter igitur & piè quoque similitudines ex naturā depromptæ huic mysterio, exemplo Patrum, sunt applicandæ, utpote, de *Animæ potentiā & viribus, mente, notitiā, & amore*, de igne habente motum, lucem, fervorem, de arcu cælesti tribus differentiis distincto, de sole currente, fulgente, calente &c. quæ quodammodo quidem illustrant, sed plane absque expresso DEI verbo nihil probant.

Th. 47. Augustinus ita, l. I. de Trinitat. De hac re summā & excellentissimā cum modestiā, & timore agendum est, & attentissimis ac devotis auribus audiendum, ubi queritur unitas Trinitatis, Patris, Filii, & Spiritus Sancti: quia nec periculosius alibi queritur, nec laboriosius queritur, nec fructuosius invenitur.

Th. 48. Terminos hæcenus vidimus in hoc S. S. Trinitatis

B

myste-

mysterio pensandos, vidimus quoque & Personarum in Divinitate pluralitatem, & præcisè earundem Trinitatem.

Th. 49. Restat, quod ultimum est, thesæos confessionis A. de DEO membrum, trium nempe Personarum *ὁμοῖα* & æqualitas, quæ de C. nostra ita: *Et tamen tres sunt Personæ, ejusdem essentia, & potentia, & coætæna.*

Th. 50. Hæc enim est fides Catholica de DEO, ut unum DEUM in Trinitate, & Trinitatem in unitate veneremur, neque confundentes Personas, neque substantiam separantes; alia enim est Persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti; sed Patris & Filii & Spiritus Sancti *una est Divinitas, equalis gloria, & coætæna Majestas*, dicente Athan. Symbolo.

Th. 51. Tria hic insinuantur ad *ὁμοῖας* trium Personarum mysterium sobriè cognoscendum omninò necessaria (1) Ordo (2) Proprietates characteristicae. (3) opera, tum ad *intm*, tum ad *extra*.

Th. 52. Ordo; etsi enim neque *temporis* ratione, neque *dignitatis* neq; *natura*, neque *compositione* sit vel prius, vel posterius in Sacrosanctâ Trinitate, cujus Personæ omnes simpliciter sunt *eternæ*, Ordo tamen in verbo DEI delineatur sequens: nempe

Th. 53. Pater est persona *prima* Sacrosanctæ Triados, quia DEI tatis essentiam non ab alio, sed à *se ipso* habet: Filius eandem essentiam per generationem inpervestigabilem habet à Patre, ideoque est *persona secunda*: Spiritus Sanctus eandem essentiam per ineffabilem *processionem* habet ab utroque, indeque persona est *tertia*.

Th. 54. Ordo hic in Sacris fundatur tum in *Jo. Pav. i* circa baptismū Christi, tū quoq; in administratione baptismi nostri à Christo præscripta: Baptizate in nomine PATRIS, & FILII, & SPIRITUS SANCTI. Matth. 28. cui adde Johann. 5. v. 19. & 26. *non potest Filius quicquam operari, nisi viderit Patrem operantem, sicut Pater habet vitam in se, ita dedit Filio*, & locum classicum i. Joh. 5.

Th. 55. Ordo licet detur in S. S. Trinitate Personarum, separatio tamen non datur earundem, dicimus tres personas, sed non ad præjudicium unitatis in essentia, dicimus, unum DEUM, sed non ad Confusionem Trinitatis.

Th. 26.

Th. 56. Nec debemus unum cogitare DEUM, quin trium personarum fulgore circumfundamur, nec debemus tres personas distinguere, quin subito ad unum Deum feramur.

Th. 57. Credatur à nobis una divinitas, sine *confusionis separatione* distincta, ut nec res singularis putetur in Trinitate persona nec triplex in unitate substantia, sed ita assignetur pluralitas unitati, ne Trinitati subtrahatur *equalitas*.

Th. 58. Mirè elegantia pariter & piè devota sunt, quæ hic habent Patres, guttulas afferimus ex Mari, rivulos sectamur, fontis obstupefcentes profunditate m.

Th. 59. Vitandum est indivinis nomen *diversitatis*, ne tollatur essentialis *unitas*, vitandum nomen *separationis* vel *divisionis*, ne tollatur divinæ essentialis *simplicitas*: Vitandum nomen *disparitatis*, ne tollatur personarum *æqualitas*: Vitandum nomen *alieni* & *discrepantis*, ne tollatur *essentialis identitas*, vitandum nomen *singularitatis*, ne labefactetur *una tribus communis* Deitas.

Th. 60. Vitandum nomen *Unici*, ne tollatur Personarum *numerus*: vitandum nomen *confusi*, ne tollatur Trium personarum *consortium*.

Th. 61. Verbo: *Pater* est Deus, *Filius* est Deus, *Spiritus Sanctus* est Deus, nempe *personaliter* sumpto vocabulo Dei, & tamen non sunt tres Dii, sed unus est Deus, *essentialiter* accepto vocabulo Dei, Sic *Pater* est DOMINUS, *Filius* est DOMINUS, *Spiritus Sanctus* est DOMINUS, & tamen non tres sunt DOMINI, sed unus est DOMINUS. Quia sicut singulatim unamquamque Personam DEUM ac DOMINUM confiteri Christiana Veritate compellimur, ita tres Deos aut tres Dominos dicere, Catholica religione prohibemur.

Th. 62. Et si verò hæ tres personæ unam habeant eandemque *essentialiam*, & *potentiam* et sint coæquales & coæternæ, personarum tamen differentia & proprietatibus characteristicis à se invicem distinguuntur, iisque & *internis* & *externis*.

Th. 63. *Internæ* proprietates sunt, quibus Personæ inter sese, citra creaturarum respectum distinguuntur, & sunt à γεννησία, γεννησις ἐκωόρου h. e. *ingenitum*, *genitum*, *processio* (*paterternitas*, *generatio*, *filiatio*, *processio*, quo pertinet regula: *Opem* Trinitatis ad *intm* sunt divisa.

Th. 64. Proprietatum verò, hypostaticarum differentia, uti supra dictum, nec *essentialis*, nec *rationalis*; sed tamen *realis est*.

Th. 65. Proprietates *externæ* sunt, quibus Personæ ratione beneficiorum & præcipuorum operum erga Creaturas, imprimis ecclesiam distinguuntur, quo pertinet Regula:

Opera trinitatis ad extra sunt indivisa.

Th. 66. Patris igitur proprietas, seu personæ primæ de quo nemo dubitat, & quidem *personaliter* sumpto vocabulo patris uti Eph. 3. v. 14 (*essentialiter* enim acceptum totam notat Trinitatem 1. Cor. 8. v. 6. Matt. 6. v. 1. Luc. 11. v. 3.) *personalis interna*, & incommunicabilis adeoque characteristica nota est ἀγεννησία, quod ingenuus ipse filium ab æterno genuit.

Thes. 67. Proprietas *externa* & communicabilis est *creatio* & *conservatio* omnium: quæ & Filio & Spiritui Sancto communis est.

Th. 68. Pater itaque nominatur *Creator*, non quod excludatur Filius, per quem omnia facta sunt, Joh. 1. v. 3 & Spiritus, à quo omnis cælorum exercitus est firmatus. Psal. 33. v. 6. Sed quod Pater per creationem creaturis se se maxime exserat.

Th. 69. Filii proprietas *personalis interna* est γεννησις *genitum esse*, *externa Redemptio*, *Persona* quod sit & verus ὁμοούσιος cum Patre & Sp. S. Deus, demonstrabitur b. c. D. in Artic. de Christo.

Th. 70. Spiritus Sancti proprietas *interna*, & nota characteristica est, ab æterno à Patre & Filio procedere, ἐκ τῶν ὁμοούσων, *externa, Sanctificatio*.

Th. 71. pro ὁμοούσία Spiritus S. cum Patre & Filio ista faciunt, quia (1.) ipse est & appellatur *Jehovah*, qui Ex. 4. v. 12. Num. 12. v. 6. in Prophetis se locuturum promittebat & per Prophetas Esa. 6. v. 8. Of. 1. v. 2. 1. Sam. 23. v. 2. Ezech. 2. v. 2. & 11. v. 5. loquebatur. Id quod sequentia N. T. testimonia dicta Matt. 10. v. 19. 20. 1. Pet. 1. v. 11. 2. Pet. 1. v. 21. Act. 1. v. 16. & 4. v. 24. Heb. 3. v. 7. confirmant (2.) quia diserte vocatur *Deus* Act. 5. v. 3. 1. Cor. 3. v. 17. & 6. v. 19. & 12. v. 4. 5. (3.) Quia essentialia Deitatis attributa Sp. S. tribuuntur, ut quod sit *æternus* Hebr. 9. v. 14. *immensus* Pl. 139. v. 7. Sap. 1. v. 7. *Omnipotens*, 1. Cor. 12. v. 6. *Omniscius* Joh. 14. v. 26. 1. Cor. 2. v. 10. *Immutabilis* 1. Cor. 12. v. & seqq. *perfectè Sanctus*

Luc. 2.

Luc. 12. 32. 1. Corinth. 5. 16. (4.) quia illi tribuuntur *opera* soli DEO propria, utpote *creationis* Gen. 1. 2. Pf. 33. 6. *Conservationis* Job. 33. 4. Pf. 104. 30. Esa. 57. 16. (5.) Quia eidem assignatur divinus honos Matth. 28. 19. Esa. 6. 3. nempe, *Adonatio* &c.

Th. 72. Pro personalitate & subsistentia Sp. S. quod verè sit *Persona subsistens*, militat 1. *apparitiones* sub peculiari specie Matth. 3. v. 16. Act. 2. v. 3. 2. *completa personarum* Deitatis recensio Matth. 28. 1. Joh. 5. 3. *Actiones personales*, 2. Pet. 1. v. 21. Joh. 15. v. 26. Gen. 6. v. 3. Joh. 16. v. 8. 4. *Dictiones* personam significantes ut sunt *ἀλλ' ὁ*, *ὁ αὐτός*, imprimis personam esse Spiritum Sanctum à Patre & Filio distinctam egregie demonstrat locus classicus caput nim. Joh. 14.

Th. 73. Adeoque ipsa in divinis *ἑστία καὶ ὑπόστασις* sive essentia, & Persona differunt *τῷ λόγῳ* sive ratione, ipsæ verò tres personæ à se mutuò differunt realiter, h. e. ita. ut nulla proprietates personalis alterius personæ fiat propria, maneatq; adeò in S. S. Trinitate *alius & alius*, non verò *aliud & aliud*.

Th. 74. In operibus ad *extra*, nominata una vel altera vel duabus personis, tota intelligitur Trinitas, quod verò ordo personarum non semper servatur fit 1. propter essentiae unitatem. 2. ad significandam operum communitatem.

Th. 75. Opera ad *extra* considerantur vel *absolutè* vel *relativè*. *Absolutè*, quando *communis* sunt tribus Personis, *Relativè* quando alicui personæ *propria* sint.

Th. 76. Particulæ itaque *exclusivæ* solus nisi &c. Joh. 17. v. 3. Matt. 11. v. 27. 1. Cor. 2. v. 11. non opponuntur personis divinitatis, sed *creaturis, idolis, Deillis*.

Th. 77. Repetitâ sic Thesi de DEO UNO & TRINO subji-
cit A. nostra confessio brevissimè quoq; *Antithesin*, damnans &
ingenere omnes contra hunc Articulum exortas hæreses, & in specie
duas illarum classes, quarum prior *Essentia Divinæ Unitatem*, po-
sterior *Personarum* in illâ unâ essentia *Trinitatem* impiè corrumpit.

Th. 78. Primum inter illos locum obtinent *Manichæi*, sic dicti à *Manete Persâ* (vid Epiphan: hæres: 66.) cujus discipuli in Græciâ tunc degentes arbitrabantur Magistri nomen à Græco *μαγισ*
(*insaniâ*) deduci, composito igitur alio nomine è *μάννα*, & *χέω*
apellarunt *Manichæum*, quâ si Manna fundentem, teste Augustino.

Th. 79. Posuisse hos Manichæos duo Principia: *Bonum & malum* asserit A. C. (lucem & tenebras) Bonum dicebant esse authorem rerum bonarum, malum V. Conditorum rerum malarum. Originem vide apud Socratem lib. i. Hist. c. 17. floruisse narrantur circa annum Christi 270.

2. *VALENTINIANI* ab authore *Valentino* Ægyptio, Sedulo platonice Pythagoricæq; Philosophiæ sectatore, sic appellati, quod varias ille hæreses, Simonis Menandri Basilidis & aliorum admixtis poetarum fabulis, quæ expolirit, 30 αἰώνων ἴ. Deorum generationem Irreligiose commentus. Duplicem habuerunt Deum Unum quem vocarunt *profundum*, alterum *Silentium*, βύθον & σιγήν, confertur Irenæus lib. i. c. i. adversus hæreses.

3. *ARRIANI*, in posteriori classe Trinitatem negantium, fuere dicti ab *Ario* Alexandria Episcopo A. C. 324. Deitatem λόγος negantes, ejusq; cum patre ὁμοουσίαν, adferentes contra, λόγον ἔξ ὧν ὄντων ante res omnes conditum,

Eunomiam ab *Eunomio* Cicizi Episcopo Arrii discipulo nomen trahentes, statuerunt CHRISTUM filium Deo patri non tantum ἑτεροούσιον, sed κατὰ πάντα ἀνόμοιον dissimilem in omnibus esse, hinc Anomiani appellati. Sozom. l. 3. c. 10.

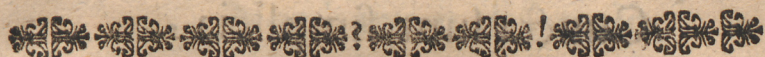
Mahometis à *Mahometo* Saracenorum Propheta & Alcorani authore, quem ex religione judaica Christiana & Ethnica confarcinavit, negantes Trinitatem, & filii Dei generationem, addit C. nostra & omnes horum similes. qui uno nomine dicuntur *Antitritarii*. Deitatem Filii negantes pariter & Sp. S.

Damnat in super C. nostra Samosateno Veteres à Paulo Samosateno Antiochiæ Episcopo circa A. C. 270. & Neotericos (dicti sunt Servetiani à Mich. Serveto Hispano in Scholis Mahometicis instituto, qui circa tempore exhibitæ A. C. hæresin Samosateni, resuscitavit & Genevæ Anno 1553. exustus est) qui cum tantum Unam Personam esse contendant (quæ pro diversitate operationis modo patris, modo Filii, modo Spiritus Sancti nomine veniat) de Verbo & Sp. S. astute & impie Rhetoricantur, quod non sint Personæ distinctæ, sed quod Verbum significet verbum vocale) decretum Patris de Creatione & redemptione) & Spiritus motum in rebus creatum, vel ἐνέργειαν αὐτοῦ πνεύματος) ventilantem agitationem creatam in cordibus Electorum.

Cate-

Cæterum, errores de DEO UNO & TRINO non solum
Pontificiorum, Calvinistarum, Photinianorum sed & illorum
præprimis, qui ore quidem profitentur Deum essentiâ *unum*, per-
sonis *trinum*, opere vero ipso cultum & honorem illi *Soli & uni*
Deo debitum non deferunt, sed per crimen sædæ idololatrias &
profligatæ turpitudinis vitæ conspurcant, adeoque veritatem in-
iustitia detinent, jam dudum à cordatis Theologis passim ar-
denti Zelo alacriter sunt castigati, utinam cum eo
qui sperabatur, effectu!

Nos piâ S.S. TRINITATIS venera-
tione sic concludimus.

Profitentes Trinitatem,
Veneremur unitatem,
Pari reverentiâ:

Tres Personas asserentes,
Personali distinguentes
A se differentiâ.

Hæc dicuntur relativè
Cum sunt unum substantivè
Non tria principia.

Sive

Sive dicas , tres vel tria ,
Simplex tamen est ^{et}oia ,
Non triplex essentia .

Simplex esse , simplex posse ,
Simplex velle , simplex nosse ,
Cuncta sunt simplicia .

Non unius , quàm duarum
Sive trium personarum ,
Minor efficacia .

Pater , Proles , Sacrum Flamen ,
DEUS unus , sed hi tamen ,
Habent quædam propria .

Una virtus , unum Numen
Unus splendor , unum lumen ,
Hæc una , quod alia .

Patri proles est æqualis ,
Nec hoc tollit personalis
Amborum distinctio .

Patri

Patri compar Filioque
Spiritualis ab utroque
Procedit connexio.

Non humanâ ratione
Capi possunt hæ personæ,
Nec harum discretio.

Non hîc ordo temporalis,
Non hîc situs, aut localis
Rerum circumscriptio.

Nil in DEO præter DEUM,
Nulla virtus præter eum,
Qui creat causalia.

Effectiva, vel formalis
Causa DEUS, & finalis,
Sed nunquam materia.

Dignè loqui de personis,
Vim transcendit rationis,
Excedit ingenia.

C

Quid

Quid sit gigni, vel processus,
Me nescire sum professus,
Sed fide non dubiâ

Qui sic credit, non festinet,
Et â viâ non declinet
Insolenter regiâ.

Servet fidem, formet mores,
Nec attendat ad errores,
Quos damnat Ecclesia.

Nos in fide gloriemur,
Nos in unâ modulemur
Fidei constantiâ.

Trinæ sit laus Unitati,
Sit & simplex Trinitati
Coæterna gloria,

Ad

Ad Præstantissimum
DN. RESPONDENTEM.

Postquam per studium constant tua nomina
Varno,

In patriam lætus dulcis Amice redis.

Deterat ætatis florem gens sacra Vacunæ,

Te juvit sacris invigilasse libris.

Nunc edis specimen. Deus hos tibi prosperet ausus

Qui tibi principium, qui tibi finis erit!

*Honori & amoris quod debuit cum
voto felicitatis omnimoda*

L. M. 2.

Augustus Varenius, D.

Ad Per-Eximium
DN. RESPONDENTEM.

TE Pater in terris orbum Ditrice reliquit,
Nuper, at in Patria stat superatq; salus.

Nam Pater in cælis te suscipit ipse benignus

Inq; suas laudes te superesse cupit.

Tutior hanc poterat nec & æquior esse Parente

Hoc, de quo **TRINO** differuisse placet.

P R Æ S E S.

Majestas

MAjestas Æterna DEI, quam nigra pavescent
Tartara, quam tellus contremebunda colit,
Personis distincta quidem, vi Numinis una,
Illa Panomphæo jure *Trium* Monas:
Inter adoratos Domini cœlestis honores
Obsequio colitur, svavis Amice, tuo,
A trucibus, blasphema foveat quas turba, loquelis
Jam *pietate* tuâ vindice sarta manens.
Sit faustum! Superi, quorum defendis honores
Aspirent *votis* prospera *Fata* tuis;
Dumq; sacro veneranda petes mox pulpita clivo
Cuncta sacris ceptis dexteriora parent,
Qui venerabundâ *pietate* hoc Numen adorat,
Crede sibi Numen sentit & ille *pium*.

*Amicum animum PræEximio Clareq;
Docto DN. RESPONENTI
declaraturus scr.*

M. Enochus Svantenius.

Ad Praestantissimum
DN. RESPONDEN

Postquam per studium constant
Varno.

In patriam latus dulcis Amice r
Deterat aratis florem gens sacra Vacu

Te iuvit sacris invigilasse libris.

Nunc edis specimen. Deus hos tibi pro

Qui tibi principium, qui tibi finis

Honori & amoris

voto felicitate

L.

Augustus V

, D.

Ad Per-Eximium

DN. RESPONDEN

TE Pater in terris orbum Ditricereliqu

Nuper, at in Patria stat superatqz

Nam Pater in calis te suscipit ipse benignus

Inqz suas laudes te superesse cupit.

Tutior hant poterat nec & aqrior esse Pa

Hoc, de quo TRINO differuisse plac

P R

S.

estas